



EURO BÖLGESİ KRİZİ VE EURO'DAN AYRILMA SÜRECİ



Sabire KİPER*

ÖZ

Çalışmanın amacı, Euro bölgesi borç krizinin Euro'ya ve Euro Bölgesi ülkelerine olası etkilerini değerlendirmektir. Bu nedenle öncelikle Euro'nun oluşturulmasındaki etkenlerden biri olan savaş kaygısı ilk bölümde incelenmiş ve daha sonraki bölümlerde Euro krizinin Asya ve Avrupa bankaları üzerindeki etkileri, Euro krizi ve AB dağılma süreci, Yunanistan ve İtalya krizlerinin Euro krizi üzerindeki etkisi, Euro bölgesindeki mali sorunun siyasi birliğe etkisi, Euro krizi ve ikili Euro uygulamaları, Euro bölgesine Çin desteği ve Euro krizinin bir sonucu olarak mali denetim uygulamaları değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Euro bölgesi borç krizi, AB dağılma süreci

CRISIS IN EURO AND LEAVING THE PROCESS OF EURO

Abstract

The purpose of this study, the Euro zone debt crisis was to evaluate the possible effects of the Euro and the Euro Zone countries. For this reason, the war primarily concern the euro in the first part of creating one of the factors examined and subsequent sections Euro crisis impact on Asian and European banks, Euro crisis and the disintegration process of the EU, Euro crisis impact on the crisis in Greece and Italy, the effect of political unity in the euro area financial problem, Euro crisis and the two Euro applications, the Chinese support for the euro area and the euro as a result of the crisis were financial audit practices.

Keywords: Euro zone debt crisis, The EU process of dissolution

GİRİŞ

1999 yılında kullanılmaya başlanan Euro, kısa süre içinde dünyanın en önemli para birimlerinden biri haline gelmiştir. Birlik içindeki ülkeler arasında ticaretin gelişmesini ve mali, siyasi, parasal, savunma gibi ortak politikaların geliştirilmesini amaçlayan Euro birliği üye ülkelerde bu politikaların uygulanabilmesi için kendi bağımsız politikalarını terk etmelerini ve ortak politikalar uygulamalarını zorunlu kılmaktadır.

Euro bölgesine dâhil olmak için ülkelerin sağlaması gereken bir takım koşullar vardır. Bunlar Bütçe açığının milli gelire oranının %3'ü aşmaması ve kamu kesimi borçluluk oranının

* Gaziantep Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi,
kiper-sabire@hotmail.com



%60'ı geçmemesidir. Ancak zamanla Euro bölgesinin kendi amaç ve gayelerinin sınırlarından ayrılarak bu koşulları sağlamayan ülkeleri de bir takım siyasi amaçlarla bölgeye dahil etmesi, birliğe dahil diğer ülkelere büyük yükümlülükleri de beraberinde getirmiştir. Euro bölgesinde ortak para birimi olarak Euro kullanılmasının yanı sıra, Euro bond ve Euro tahvil gibi araçların da kullanılması risk gurubundaki ülkelerin kronik sorunlarının diğer ülkelere de bulaşmasına neden olmuştur. Bu nedenle bugün Euro Bölgesi kısaca PİİGS olarak nitelendirebileceğimiz Portekiz, İspanya, İrlanda, Yunanistan ve İtalya gibi kamu borcu yüksek olan ülkeler nedeniyle ciddi bir borç kriziyle karşı karşıyadır.

Euro borç krizinin çözüm yolu olarak, riskli sayılan ülkelerin bölgeden ayrılması olarak görülse de, ülkelerin bu ayrılık sonucunda yüklenecekleri maliyetler ve bağımsız politikaların ne kadar etkin uygulanabileceği ülkeleri Euro'dan ayrılma seçeneğinden uzaklaştırmaktadır. Ayrıca Euro'ya devam edilmesi durumunda riskli sayılan ülkelerin borcunun daha ne kadarının diğer ülkelere ve ortak kurumlarca finanse edilebileceği de Euro bölgesinde gündemi oluşturan bir diğer konudur.

1. Euro ve Savaş Kaygısı

Euro'nun icatçıları için, 1990'da Soğuk Savaş'ın bitişi hem bir kutlama hem de bir kaygı anıydı. Geleceğe bakarken, aynı zamanda kıtanın kanlı geçmişini de saplantı haline getirmişlerdi. Yeni bir Avrupa, özellikle de yeniden birleşen bir Almanya, eski milliyetçi duyguyu uyandırabilir ve yeniden bir savaş tehlikesi yaratabilir miydi?

Almanya başbakanı Helmut Kohl ve Fransa başbakanı Mitterand ortak para biriminin - Avrupa Birliği'nin çimentosu olan ve tehlikeyi uzak tutma anlamına gelen - siyasi bir proje açısından önemli olduğunu gördüler. Onların görüşüne göre Euro'nun olmadığı bir dünya çatışmaların ve belki de savaş tehdidinin giderek arttığı bir dünya olacaktı.

Bu Korkudan doğan nedenle ortak politik kurumlar olmadan Euro'ya geçiş yaşandı. Böylece Euro projesi Avrupa'yı gerçek anlamda birleşmiş bir ekonomik bölgeye dönüştürecek ortak politik kurumlar üzerinde herhangi temel bir anlaşma olmadan kanunlaştırıldı. Sonuç olarak, her ülke kendi ekonomik politikalarını izledi. Yunanistan harcarken Almanya tasarruf etti ve piyasalar zayıf bağlantılara odaklanmakta hızlı davrandılar. Yunanistan ve Portekiz gibi ülkeleri neredeyse iflase sürükleyerek bütün Euro'yu tehdit eder hale geldiler.

Euro'nun politikadan bağımsız olmaması, para yönetimini siyasi bir futbol müsabakasına dönüştürmüştür. Şöyle ki politikadan bağımsız kalmaktan ziyade - ilk başta niyetlenildiği gibi - para yönetimi, daha zengin ve daha fakir Avrupalılar arasında artan kırgınlıkla ileri ve geriye tekme atılan bir siyasi futbola döndü. Daha fakir ülkeler Alman standartlarını karşılaması için gerekli olan kemer sıkma önlemlerini reddediyorlar. Almanlar da gerçek bir ekonomik topluluk inşası için gerekli olan adımları atmayı ret ediyorlar, sonuç soğukluk, ayrılık oluyor. Bu nedenle politikadan bağımsız Euro bölgesi oluşturmak bu alanın etkinliğini sağlamanın en yolu olarak görülmektedir.

Harvard ekonomisti Martin Feldstein'in 1997 yaptığı çalışmasındaki "Euro olsun ya da olmasın savaşın Avrupa'ya gelmeyeceği tahmini" gerçeğe yakın gözüküyor. Bu yazıda, Euro'nun takdim edilmesinin Avrupa Birliği içinde büyük anlaşmazlıklara yol açacağı, çünkü pek çok ülke arasında genel bir para birimini sürdürmekten kaynaklanan sorunların meydan okumalar yaratacağı ve milliyetçiliğin yeniden doğmasına neden olacağını belirtilmiştir. Feldstein haklıydı. Mevcut Euro krizi sınırları öylesine germiştir ki Avrupalılar yeniden daha saldırgan hatta daha milliyetçi olmuşlardı.



Avrupa Birliği ortaklarının on yıllardır geliştirdiği nazik ton hakaretlerle dolu sert konuşmalara dönüşmüştü. Almanlar Yunanlıları tembellik, yolsuzlukla nitelendirmişlerdir. Almanya'daki haber medyası neşeli bir şekilde, vergi ödemeyen Yunan milyarderleri, elli yaşında emekli olan Yunan işçileri ve yan gelip yatan Yunan zenginlerin yatlarıyla dolu limanları gündeme getirmiştir.

Buna karşılık olarak da, Yunanlılar Nazi kartını ileri sürerek Almanların onlara savaş zamanı tazminatı olarak milyarlarca dolar borçlu olduklarını söylemişlerdir.

1990'daki bir diğer korku da, Euro olmadan, yeniden birleşen bir Almanya'nın kıtaya yine egemen olmasıydı. Eğer Almanya kendi parasını bırakırsa, Fransa onun yeniden birleşmesini destekleyecekti; Euro Berlin'in Avrupa ile yeniden bağlanmasına yardım edecekti. Alman Şansölyesi olan Angela Merkel, Yunanistan ya da Portekiz yahut batmak üzere olan her kim ise bir başka kurtarma paketi çağrısı yaptığında bu mantrayı tekrarlamaktan asla yorulmadı: "Eğer Euro başarısız olursa, bütün Avrupa Projesi tehlikeye girecek." Fakat geçmiş 20 yılda, bu durumun tersi gerçekleşti. Euro, AB üyesi 11 ülke tarafından 1 Ocak 1999'da Avrupa'da "Tek Para Birimi, Tek Faiz Oranı" geçerli olacaktır iddiasıyla gerçekleştirildi ve Almanlar ekonomilerini iyileştirdiler. Bugün, Fransa tarafından kontrol edilmenin yerine, 500 milyonluk Avrupa Birliği içinde çıkış noktasını göstererek bağımsız hareket edebilmektedirler.

Euro olmasa da Almanya yine Avrupa'nın en güçlü ülkesi olacaktı, fakat ortak paranın çarpanı olmayacaktı. Euro kullanmak Amerikalıların kendi kredi kartlarını en üst limite ulaştırmalarına eş değer olmuştur. Düşük Alman faiz oranları ile borç alabilmek İspanya ve İrlanda'da gayrimenkul balonlarının oluşmasına yardım etmiş Yunanlıları ve Portekizlileri alışveriş çılgınlığına sevk etmiştir.

Diğer Avrupalıların abartılı tutumlarından en fazla yararlanan Avrupa ihracatının yüzde 75'ini alan Almanya olmuştur. Yunanistan iflasa sürüklense bile, Mercedes ve BMW'ler Alman bankalarından çekilen kredilerle nakit ödenmiştir. Karların geri yollanmasına gerek kalmamıştır.

Bu durumda Euro olmasaydı, daha düşük düzeyde göze çarpan bir tüketim olacaktı ve Almanya bugün olduğu gibi bir dinamo haline gelmeyecekti. Fakat bir başka önemli sonuç çıkabilirdi. Avrupa 2008 finansal krizine önemli ölçüde katkıda bulunmayabilirdi.

Avrupa belki Euro olmasaydı daha iyi olabilirdi. Küreselleşme hala zayıf ekonomilerinin büyük bir kısmını yok edecektir ve hatta Euro bölgesi içinde kolay borçlanma olmadan, AB'nin daha küçük olan güney üyeleri bir tür ekonomik kriz yaşayacaklar muhtemelen. Fakat Euro ortak para birimine hazır olmayan Avrupa tarafından bir politik proje olarak uygulanmamış olsaydı, uzmanlar muhtemelen bu tür bir durumu oldukça hızlı bir şekilde temizlemiş olacaktı. Fakat şu an yapamıyorlar. Çünkü son tahlilde, bu tip bir karar hala savaş ile alakalı.

Bu nedenle ABD hazine bakanı Timothy Geithner Polonya'ya gitmiştir ve Avrupalılara sorunlarını halletmek için gerçekten bir şeyler yapmaları adına dil dökmeye çalışmıştır. Ümitsiz bir şekilde piyasaları sakinleştirmenin yollarını arayan Avrupa finans bakanlarının çok sayıda yaptığı kriz toplantılarından birine kendini davet ettirmiştir.



Fakat Geithner Avrupalıların ruh halini ciddi olarak yanlış değerlendirmiştir. Avrupa'ya istenmeyen tavsiyelerde bulunacağına ilk önce kendi işlerini temizlemesi söylenerek geri gönderilmiştir. Geithner'in hatası bakanların tamamen bankacılık, açıklar ya da para ile ilgili konuşuyor olduklarını düşünmesi olmuştur. Toplantı harekete geçmek üzere değil zorlayıcı olmayan bir şeyi en iyi nasıl yapmamak üzere düzenlenirken Kohl ve Mitterand konuşmalarının konusu hala savaş hakkında devam ederken Geithner gizli kodu anlayamamıştır. Kararlı bir biçimde hareket etmek yerine - Gaithner'in talep ettiği gibi - Avrupalı hükümetler AB'nin içindeki dengeyi tehlikeye sürüklemeyecek küçük adımları atmak anlamına gelen "Avrupa"ya olan taahhütlerinden dolayı sınırlanmış hissediyorlar. İkinci Dünya savaşının gerçek mirası olan bu boğucu iç çatışma korkusu, kurulduğu 1957 yılından bu yana Avrupa Birliği'nin üzerine sorumluluk yüklemiştir. Avrupalı politikacılar belki finans konusunda uzman olmayabilirler, fakat kendisine oy verenleri tanımaktadırlar. Hiç bir şey yapmamak zorlukla kazanılmış istikrarı riske atmaktan daha iyidir (Habertürk,Eylül, 2011).

2. Euro Krizinin Asya ve Avrupa Bankaları Üzerindeki Etkisi

Avrupa'daki bankaların batma sebebi, bankaların bütün parayı Yunanistan ve onun güney komşularına borç olarak vererek elde ettikleri kazançlardan daha yüksek dönüşler elde etmek istemeleridir. Böylece düşük gelir grubuna yüksek faizle verilen yüz milyarlarca dolar tutarındaki mortgage kredilerini satın almışlar, 2007 ve 2008'de gerçek bir krizin içine girmişlerdir. Avrupa Bankaları ileride daha büyük kayıplarla onları tehdit eden Yunanistan gibi devlet borcu olan ülkelerin sıkıntılarına maruz kaldıklarından bugün yeniden batmaya devam etmektedir. Kısmen bu yüzden Avrupa'daki merkez bankaları ve ABD, Avrupa bankalarına borçlarını ödemelerine yardım etmek için daha fazla dolar pompalama taahhüdünde bulunmuşlardır.

ABD'de yaşanan emlak krizi ve çöküşler AB'de de yaşanmaya başlamıştır ve Bankalar 2013'ün ortalarına kadar ellerindeki 2.5 trilyon Euro civarındaki taşınmaz malları elden çıkarmak zorunda kalacakları öngörülmektedir. Bu kriz ABD'den Türkiye'ye emlakçı transfer ettirmiş, ABD ekonomisindeki yavaşlamayla birlikte emlak alımlarının ciddi anlamda düşmesi, ABD emlak piyasasını uluslararası alıcılara yönelmiştir. Bu duruma ilişkin bir örnek vermek istersek:

Amerika'nın Florida eyaletindeki Remax ofisinde 7 yıldır gayrimenkul danışmanlığı yapan Gian Campanella, yaklaşık iki ay önce Remax Smart Ortaköy ofisine transfer olmuştur. Campanella, ABD'deki evlerin pazarlamasını Türkiye'den gerçekleştirmektedir.

İstanbul'u kendisine yeni evi addeden Campanella, Türkiye'deki gayrimenkulleri yurt dışı alıcılarına, ABD'deki gayrimenkulleri de Türk alıcılarla buluşturmaktadır. Şu ana kadar Kaliforniya ve Florida'da 20 adet işlem gerçekleştiren Campanella, aynı zamanda Florida'da da Remax'ta çalışmaktadır. ABD'de yatırım yapma konusunda ilgilenenleri eğitmektedir.

Kaliforniya, Florida, Türkiye'de lisanslı bir emlak danışmanı olan Campanella, Türkçe konuşan danışman arkadaşları ve göçmenlik avukatlarıyla birlikte takım halinde çalışmaktadır.

Gian Campanella, ABD'de resesyona birlikte son yıllarda emlak alımlarının ciddi manada düştüğünü, 2005'te 7 milyon tavanı gören satış rakamının, 2010'da 5 milyona gerilediğini, Florida'da da bu rakamın 550 binden 400 bine düştüğünü belirtmektedir.



Bu düşüşlerin uluslararası alıcılara yönelinerek telafi edilmeye çalışıldığını ifade eden Campanella, Florida'da ev almayı önermektedir. Bunun nedeni olarak şu anda Florida'da emlak satın alan 3 kişiden 1'inin yabancı olduğunu, talep arttığı için 200 bin adet foreclosure (ipotek nedeniyle el konulmuş) ev Güney Florida'da bankalar tarafından satılmayı beklediğini ve bu sebeple de fiyatların önümüzdeki 1 yıl boyunca düşük seyredeceğini ileri sürmektedir. Ayrıca mortgage oranlarının da %3 civarında oldukça düşük olması bu duruma etkindir.

Bunun yanı sıra emlak profesyonellerinin Florida'nın global anlamda hızlı satış rakamları konusunda bir ilke imza attığını dile getiren Campanella'ya göre uluslararası alıcılar sayesinde bu durum 2012'ye de yansımaktadır. Türkiye'den de emlak alımları konusunda ciddi bir talebin olduğunu ve bazı kişilerin eğitim görececek çocukları için, bazılarının ise gittiğinde kalacak bir yeri olması amacıyla konut satın almak istediklerini belirtmektedir. Konutlar alıcıya düşen fiyatların ileride yükseleceği düşüncesi cazip gelmektedir. Genelde de Florida bölgesindeki fiyatı düşmüş, ama şu aralar yeniden değer kazanmaya başlamış konutlar, apartman daireleri revaçta bulunmaktadır. 60 bin-70 bin dolar civarındaki bir emlağı aylık 600-900 dolara kiralamak, kiralama işlemlerini buradan kumanda edebilmek cazibeyi daha da artırmaktadır. Ayrıca emlak sahibi olmanın ABD'ye giriş-çıkışlarda kolaylık sağlaması bakımından avantajlı görülmektedir. Küçük yatırımcılar deniz gören/denize yakın masrafsız konutlara yönelirken, Green Card sahibi olmak isteyen kişiler ABD hükümeti tarafından teşvik amaçlı verilen 'B1' iş vizesi almaya yönelmektedir.

Kendilerine 2 ayda 50-60 kişinin başvuruda bulunulduğunu söyleyen Campanella, kişilere 500 bin dolar yatırım karşılığında Amerikan Hükümeti tarafından teşvik amaçlı Green Card hediye edildiğini ve 50-60 bin dolarlık yerlere yatırım yapan kişilerin dahi bu yatırımları Green Card sahibi olmak adını gerçekleştirdiğini belirtmektedir.

Amerika'da resesyondan etkilenen birçok arkadaşı olduğunu anlatan Campanella, Türkiye'de birçok fırsat olduğunu düşünmektedir. Amerika'nın ekonomik görüntüsünün Türkiye'den biraz daha farklı olduğunu ancak resesyondan bir fırsat haline dönüşmesiyle birlikte Amerika'daki emlak fırsatlarının arttığını düşünmektedir. Buna örnek olarak Miami şehir merkezindeki 2 odalı bir konutun 40 bin dolara alınabilmesini göstermektedir. Ayrıca çeşitli şehir merkezlerinden ve farklı meslek gruplarından birçok kişinin bu avantajın farkında olduğunu ve kendisine emlak konusunda danıştığını dile getirmektedir.

Ayrıca beğenilen bir gayrimenkulün ABD'de görülmek istendiği takdirde, ABD'de bulunan Türk gayrimenkul danışmanı arkadaşlarıyla irtibata geçebileceğini ve kişilere yer gösterme konusunda yardımcı olabildiklerini belirtmektedir. ABD'de alım işlemleri için önce teklif verilmektedir ve bu teklif için kişilerin mortgage ihtiyacı olduğu takdirde, mortgage imkanı sunan bankalarla da bağlantıya geçebilmektedirler ve alıcının kabul etmesi durumunda konut alım işlemlerinin geri kalan kısmını tamamlamaktadırlar. Bununla birlikte Florida'daki ofisleri gayrimenkul kiralama ve yönetim işlerini üstlenebilmektedir ve bu işlemlerin maliyeti yıllık kiralama bedelinin % 8'ine tekabül etmektedir (Bloomberg, Aralık,2011).

Euro Bölgesindeki sıkıntılar Avrupa Merkez bankalarında paralarını tutan devletleri de olumsuz etkilemiştir. Avrupa'da baş gösteren krizin sonucu olarak II. Dünya savaşı sonrası ilk kez bankalar, bu yılsonu süreleri bitecek olan tahvillerinin tümünü yenileyememişlerdir. Aralık 2011 sonunda bitecek olan tahviller 654 Milyar dolar tutarında ve sadece yüzde 67'si kadar, yani 413 Milyar dolarlık tahvil satılmışlardır. Bu durum "241 Milyar dolar açık var" veya "piyasadan bu kadar para uçup gidecek" anlamına gelmektedir.



Aynı zamanda Avrupa Bankaları son elli yılda ilk kez vadesi gelen borçlarını tazeleyememişlerdir. Sadece bu gelişme bile tek başına, Euro Bölgesinin içine düştüğü güvensizlik ortamını gözler önüne sermeye yeterlidir. 413 Milyar doların piyasalara dönmemesi demek, piyasalarda kredi açığı yaşanacak ve banka kredilerine bağımlı olan uluslararası şirketlerin zora gireceği, Avrupa Birliği ekonomisinin de sıkışacağı anlamına gelmektedir.

Euro bölgesinin çökmesinden endişe eden Venezuela hükümeti Avrupa bankalarındaki altınlarının ilk bölümünü Paris'ten kalkan uçakla Karakas'a getirerek kendi Merkez Bankasının kasasına koyarak garanti altına almayı tercih etmiştir. Venezuela devletinin yaklaşık 18 milyar doları altın olmak üzere 29.1 milyar dolarlık uluslararası rezervi vardır ve parasının değerini belirleyen altın rezervlerinin 11 milyar doları deniz aşırı ülkelerde, 7 milyar doları ise ülke içinde bulunuyordu. Euro bölgesinin sıkıntı içinde olması ve gelecek vaat etmemesi nedeni ile tamamını ülke içine çekmek kararı almıştır (Kıbrıs Postası, Aralık,2011).

Euro Bölgesi'ndeki borç sorunu çeken ülkelerin tahvil fiyatlarının düşmesiyle, Avrupalı bankaların Asya'daki varlıklarda satışa geçebileceğini söyleyen Brown Brothers Harriman&Co.'nun analistlerinden Marc Chandler, bu durumun gelişen piyasalardaki hisseleri aşağı çekebileceğini, Euro'yu ise destekleyebileceğini belirtmiştir. Döviz stratejisti olan Chandler, Bloomberg'de katıldığı bir radyo programında Euro'nun hala bir şekilde sağlam kalabilmesinin sebebinin, Avrupalı bankaların paralarını gelişen piyasalardan, ülkelere döndürebileceği düşüncesindedir. Chandler, "Gariptir ki, Avrupa'daki soru büyüdükçe, Avrupa'ya dönen para da artıyor" görüşündedir.

Standard&Poor's 500 Endeksi bu yıl % 1.2 aşağıda seyrederken, Tayvan'ın Taiex Endeksi % 23 ve Güney Kore Kospi endeksi % 9 düşmüştür. Bloomberg'in Korrelasyon Ağırlıklı Döviz Endeksi'ne göre, 17 ülke tarafından kullanılan Euro, 2011'de % 0.7 değer kaybederken, dolar % 1.4 güçlenmiştir.

Asya piyasasına bakıldığında, çok fazla paranın uzaklaşmış olduğunun görüldüğünü belirten Chandler, bu konuda özellikle Güney Kore ve Tayvan'a bakılması gerektiğinin altını çizmektedir.

Chandler, Avrupa'nın borç krizini gevşetmek için satabileceği fabrikalar, hisseler ve tahvillerden oluşan 10 trilyon Euro'luk yabancı varlığın olduğunu belirtirken "Onlar bu varlıkları satabilecekken, insanlar onlara niye borç versin?" sorusunu sormuş ve Avrupalı bankaların bu varlıkları satmayı istemediğini, ancak Avrupalıların ellerinde bulundurduğu varlıkları satın almak isteyecek Çin ve ABD bankaları gibi ülkelerin olduğunu belirtmiştir. (Bloomberg, Aralık,2011).

3. Euro Bölgesi Krizi ve AB Dağılıma Süreci

İlk 10 yıl iyi gittiği izlenimleri verilen veya o şekilde pazarlanan Avrupa ortak para birimi "Euro" ve bu birimin geçerli olduğu "Euro Bölgesi" günümüzde büyük mali sıkıntılar içine girmiştir.

Euro Bölgesine girmek için;

- ✓ Bütçe açığının milli gelire oranının yüzde 3'ünü aşmaması ve
- ✓ Kamu kesimi borçluluk oranının yüzde 60'ı geçmemesi ön koşuldur.



Euro Bölgesinin başını çeken Fransa'nın 4.3 Trilyon Dolar'dan fazla dış borcu vardır. Gayri Safi Milli Hasılası ile bu borcunu ödemesi olanaksız görülmektedir.

İngiltere, Euro Bölgesi içinde olmamasına rağmen, bölgede ortaya çıkan ve büyüyen borç krizi nedeni ile bir dizi tedbirler almak zorunda kalmıştır. Euro ile yapılan riskli varlıklara olan bağımlılığını azaltmaktadır Yani yolcu olarak bulunduğu Euro gemisinden inmektedir.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's (S&P), Avrupa Birliği'nin başkenti olan Brüksel'in yer aldığı Belçika'nın, Avrupa'daki resesyonun ülkenin ihracatını tehdit edebilecek boyutta olduğu gerekçesiyle, "Uzun Vadeli Kredi Notu"nu düşürmüştür.

İtalya ise ekonomik çöküşün eşliğindedir. Dev boyutlara ulaşan dış borcu nedeni ile çok ciddi bir sıkıntı içine girmiştir. Kamu borcunun, Gayri Safi Yurt İçi Hasılası'na oranı ise "İflas Etti" dedirtebilecek düzeyde bulunmaktadır. Satışa çıkardığı devlet tahvili ve bonolarını yüzde 7 faiz ile İtalya'nın Euro tarihi içindeki en yüksek faizi oranıyla satabilmiştir.

İspanya'da aynı şekilde devlet bono ve tahvillerine yüzde 6,5 faiz ödemeyi taahhüt etmiştir. Gerek İtalya'nın gerekse de İspanya'nın ödemeyi taahhüt ettikleri bu faizler, her iki devletin de bütçesinden ödeneceği için devlet garantisi altında bulunmaktadır.

KKTC ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları bu bono ve tahvillerden alabilselerdi, bankaların döviz mevduatına verdikleri faizlerden daha fazlasını almış olacaktı. Tabii dönem sonunda İtalya'nın ve İspanya'nın hala o bono ve tahvilleri ödeyebilecek durumda kalıp kalamayacakları ise kendileri için ayrı bir risk unsuru oluşturacaktır.

Portekiz ile Macaristan'ın durumları ise daha vahim olarak görülmektedir. Kredi derecelendirme kuruluşu Fitch, Portekiz'in notunu aşağılara çekerek ülkeyi "Yatırım Yapılamaz" statüsüne geriletirken, Moody's de aynı işlemi Macaristan için yaparak, ülkeyi "Yatırım Yapılamaz" ülkeler sınıfına dahil etmiştir.

İrlanda da açıkçası ekonomik olarak batmış durumda bulunmaktadır. Dış ve iç borcunu kapatmak için yaptığı büyük boyutlu zamlar ve vergi artırımları ters tepmeye başlayınca ekonomi neredeyse sıfırlanmış durumdadır. İrlanda şuan içinden çıkılmaz bir sorunla yüz yüzedir ve ekonomik batışın kapısını çalmasını sabırla beklemektedir.

Yunanistan'ın ekonomik durumunu, yani ekonomik olarak ne konumda olduğunu sınıflandırmak gerçekte çok zordur. Ekonomik olarak kağıt üstünde çoktan batmış durumdadır. Yunan devlet tahvillerinin ikinci el piyasasındaki değerleri 1/3 oranında düşmüş ve yıllık verimi de %30'a çıkmıştır. Bu verim, yani diğer adıyla faiz, Drahmi olarak değil Euro cinsindedir. Yunanistan'ın batmayacağına inanıp devlet tahvili satın alırsanız, elinize geçecek faiz Euro bazında yıllık %30'dur. Bu durumun anlamı, ekonomi piyasasında hiç kimse Yunanistan'ın bono ve tahvillerinin ödeneceğine dair verdiği güvenceyi "Hiç de inandırıcı bulmuyor" demektir (Kıbrıs Postası, Kasım, 2011).

Avrupa'da Yunanistan ile başlayan ve domino etkisi oluşturan finansal kriz Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ne de ulaşmıştır. İspanya, Portekiz, İtalya ve Fransa'dan sonra Güney Kıbrıs Rum Kesimi de 'zor durumdayız' mesajını vermektedir. Demokratik Parti (DİKO) Başkan Yardımcısı ve Rum Meclisi Ekonomi Komitesi Başkanı Nikolas Papadopoulos, "İflasın eşliğindeyiz" şeklindeki açıklamasıyla "Yunanistan olma" olasılığından korkmaktadır. Bu



nedenle Rum tarafının gündeminde Rusya ile imzalanan kredi anlaşmasından gelecek 2,5 milyar Euro bulunmaktadır.

Rum bankacılık sisteminin, ekonomisi çöken Yunan bonolarına bağımlılığı ve mali konsolidasyon tedbirleri gerekmesinden dolayı uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları tarafından kredi notları düşürülen Rum yönetimini, Euro Bölgesi içerisindeki mali ve siyasi krizin derinleşmesi de olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle iflasın eşiğinde olan Rum ekonomisi, Rusya'dan beledikleri 2,5 milyar Euro tutarındaki krediyi erken zamanda alamaması halinde, devlet memurlarının ve emeklilerin 13. maaşlarını ödemeyecektir. Kıbrıs Rum Kesimi ve KKTC'de, kamu çalışanlarına ve emeklilere 13. maaş Aralık ayında ödenmektedir. Bu nedenle ek kesintiler olmaması halinde, devlet memurlarının işine son verilmesi kaçınılmaz olacaktır.

Rum ekonomisinin Yunan tahvillerinin etkisinde kalması sonucunun sorumlusu olarak Rum bankaları görülmektedir ve Rum tahvillerinin son aylarda, Yunan tahvillerinin bir yıl önceki durumundan daha da kötü olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle Güney Kıbrıs'ın Yunanistan gibi olmasını istemeyen Rum yönetimi devlet harcamalarını kısma yönelmiştir.

Rum yönetimi kamu borçlarının bu denli yüksek rakamlara ulaşmasının nedenini eski ve yeni Rum ekonomi bakanlarının, kamu borçları hakkında bilinçli olarak meclise yanlış bilgiler vermesi olarak görmektedir. Ayrıca bugün iflasın eşiğinde olmalarının en temel sebeplerinden birinin, sosyal yardımlardaki %40 civarındaki artış olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle harcamalar azaltılmadığı takdirde, Güney Kıbrıs'ın da AB İstikrar Mekanizması'na dahil olması büyük olasılıktır.

Bunun yanı sıra Rum yönetimi, AB'ye karşı yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla Ağustos ayından bu yana üç defa uygulanan tasarruf tedbirlerini uygulama kararı almıştır. Ayrıca Rum kesiminde, Temmuz ayında askeri deniz üssünde bulunan askeri mühimmat yüklü konteynırların patlaması, üs yakınında bulunan ve ülkenin ana elektrik kaynağı olan Vasiliko santralının devre dışı kalmasına neden olmuştur ve zor durumda bulunan Rum ekonomisinin durumunu daha da zorlaştırmıştır (Zaman Ekonomi, Aralık, 2011).

4. Yunanistan ve İtalya Krizlerinin Euro Krizi Üzerindeki Etkisi

Euro bölgesindeki sorunun ana nedenini teşkil eden iki temel ülkenin, Yunanistan ve İtalya'nın krizlerinin gelişim süreçlerini ve Euro bölgesi üzerindeki var olan olumsuz etkilerini değerlendirmek istediğimizde karşımıza şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır:

Yunanistan 'da başbakan Papandreou'nun ilk önce referandumla gitme kararı alması, ardından Fransa ve Almanya başta olmak üzere gösterilen sert tepki nedeniyle geri adım atması Yunanistan'ı siyasi kaosa sürüklemiştir. Papandreou yaptığı bu referandum çıkışının bedelini ise iktidarını kaybederek ödemiştir. Zira ana muhalefet partisi Yeni Demokrasi ile Cumhurbaşkanı nezaretinde yapılan görüşmeler neticesinde erken seçim kararı alınmış ve 19 Şubat'ta yapılacak erken seçim öncesinde koalisyon hükümeti kurmak konusunda ortak noktaya varılmıştır. Koalisyon hükümetinde aday olmayacağını açıklayan Papandreou böylece oynadığı siyasi oyunu kaybetmiştir.

Koalisyon hükümeti kurmak, felsefe olarak doğru bir karara işaret etmekteydi. Çünkü Yunanistan'ın içinde bulunduğu ekonomik kriz, tek bir partinin insiyatifiyle çözülebilecek bir



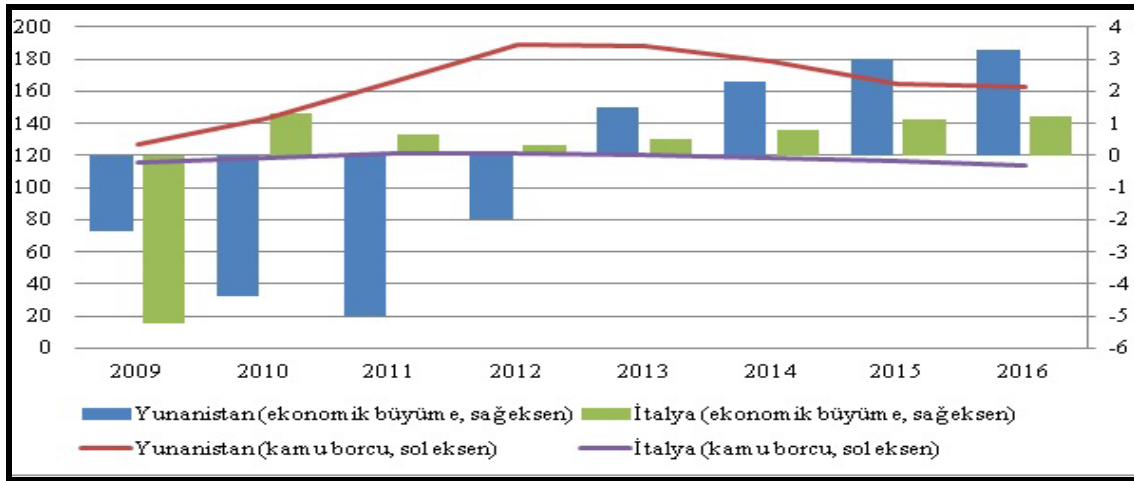
sorun değildi. Zira AB'nin Ekim sonunda Yunanistan için hazırladığı kurtarma paketi kapsamlı “koşulluluk maddeleri” içermekteydi. Bu maddeler;

- ✓ Devlet memurlarının sayıca azaltılması
- ✓ Daha önceki 50 milyar Euro'luk önceki pakete ilaveten 15 milyar Euro'luk ek özelleştirme
- ✓ İlave gelir vergisi ve kesintiye tabi tutulan emeklilik maaşları gibi can sıkıcı tedbirler şeklinde sıralanabilir.

Bu nedenle alınması gereken tedbirler bir toplumsal uzmanlaşmayı zorunlu kılmaktaydı ve bu noktada siyasi uzlaşma hayati nitelikte önem taşımaktaydı. Ancak Yunanistan'da kurulması beklenen Teknokrat hükümetin başarılı olması tartışma gereken bir konu olmuştur. Çünkü hem kurulacak hükümetin kapsamlı yeniden yapılanma için zamanının olmaması hem de krizin derinliği başarı şansını azaltmaktadır.

Aşağıdaki tablodan da görüldüğü üzere, Yunanistan en erken 2013'te tekrar büyümeye başlayacaktır ve kamu borcu şu anki seviyesi olan %142'den %190'lara çıkabilme olasılığı yüksektir. AB'nin kurtarma paketi bu tabloyu ortadan kaldırma konusunda kısmi iyileşmeler içermekteydi, ancak Yunanistan'daki siyasi krizle birlikte bu paket askıya alınmıştır. Yeni bir teknokrat hükümet kurulduğunda kurtarma paketi tekrar sunulsa dahi piyasaların bu çok geç ve cılız kalmış tepkiye cevap vermeleri düşük bir ihtimal olarak görülmektedir.

Tablo 1: İtalya-Yunanistan için Yüksek Kamu Borcu ve Düşük Büyüme



Kaynak: USAK,(Aralık,2011),

<http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=2434>.

Bu tablo, hükümet şekli ne olursa olsun Euro bölgesinde kaldığı müddetçe Yunanistan'ın krizden çıkmasının çok zor olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle Yunanistan'ın Euro bölgesinden çıkması hem Yunanistan siyasetinde hem de Avrupa medyasında ciddi olarak tartışmaya başlanmıştır. Papandreou “Euro bölgesinde kalmak için elimizden geleni yapacağız” demiş olmasına rağmen Yunanistan'ın elinde bu konunun üstesinden gelecek bir şey yoktur ve koalisyon hükümeti Yunanistan'ı Euro bölgesinde tutmayı başaramayabilir.

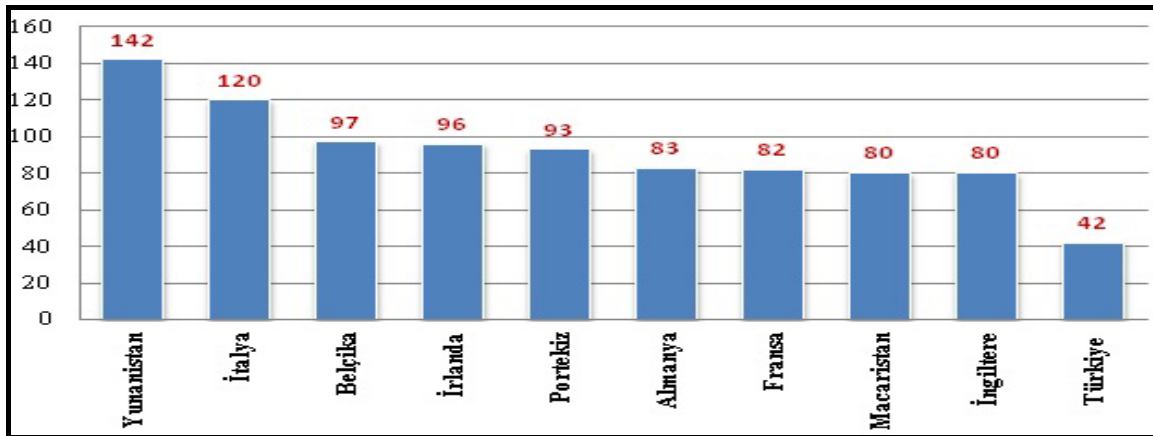


Bununla birlikte Euro bölgesinin sorunları sadece Yunanistan ile sınırlı değildir. Hatta Yunanistan sadece buz dağının görünen yüzüdür. Yunanistan'daki siyasi istikrarsızlığın tetiklediği fay hattı başta İtalya olmak üzere AB içindeki kırılğan Güney Avrupa ekonomilerini de geri dönülmez biçimde iflas potasına itmiş durumdadır. En yakın tehdit grubundaki ilk sırada ise İtalya yer almaktadır.

İtalya'nın sağlam temellere oturmayan bir ekonomiye, bozuk kamu yönetime ve disiplinsiz bir siyasi iktidara sahip olduğu bilinmektedir. Ancak bütün bunlar ekonomiyi yeni Yunanistan ilan etmeye yeterli değildir. Zira İtalya, Yunanistan'a kıyasla güçlü bir finansal sisteme, çeşitlenmiş bir imalat sanayisine ve kontrol edilebilir bir bütçe açığına sahiptir.

Bütün bunlara rağmen İtalya'nın borç rakamları da korkutucu büyüklüğe ulaşmış durumdadır. İtalya'nın toplam kamu borcu 1,9 trilyon Euro civarındadır. Bu rakam İtalya'nın ekonomik büyüklüğünün %120 sine tekabül etmektedir. Yani Yunanistan, İrlanda ve Portekiz'in toplam borcunun yaklaşık 3 katından daha fazladır. İtalyan ekonomisi Euro bölgesinin yaklaşık %17'sini oluşturmaktadır. Almanya, Fransa'dan sonra en büyük üçüncü ekonomidir. Bu güne kadar kurtarma paketi talebinde bulunan Yunanistan, Portekiz ve İrlanda'nın toplam büyüklüğünün neredeyse 3 katıdır. Yunanistan 130 milyar dolarlık kurtarma paketi ile 3 yıllık borcunu çevirebilecekken bu rakam İtalya'yı en fazla 6 ay idare edebilecek bir meblağdır. Sadece bu karşılaştırma bile İtalya'nın yeni bir Yunanistan olması durumunda yaşanabilecek felaketin boyutlarını göstermesi açısından oldukça açıklayıcıdır.

Tablo 2: Seçilmiş Ülkelerde Kamu Borcunun GSYİH'ye Oranı



Kaynak: USAK, (Aralık, 2011),

<http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=2434>.

Küçük Yunanistan'ın başına açtığı büyük sorunlarla Euro bölgesinde kaldıkça baş edebileceği pek olası görülmemektedir. Bu gerçeği görmek ve gerçekçi strateji üretmek adına harekete geçmek, Avrupalı hükümetlerin bugüne kadar göstermekte çok cimri davrandıklarını siyasi ferasetlerini ortaya koymak adına belki iyi başlangıç olabilir.

İçinde bulunduğu büyük ekonomik sorun için her gün bir yeni öneri alan Yunanistan için bir yeni çözüm yolu da Alman Ekonomik Araştırma Enstitüsü (İFO) Başkanı Hans-Werner Sinn tarafından oluşturulmuştur.



Werner Sinn, Yunanistan'ın çok pahalı bir şehir olduğunu ve bütçenin %30 oranında düşürülmesi gerektiğini ifade ederek bu durumu ancak eski para birimi Drahmi'ye dönerek sağlanabileceğini vurgulamıştır.

Sinn "Benim önerim borçlar drahmiye çevrilsin" diyerek egemen Yunan devletinin bunları ödememe veya başka bir şekilde halletme yoluna gitme ya da drahmiye çevirme hakkının olduğunu ve sonuncu şık olarak da şirketlerin bilançolarına dokunulmaması için yegane çözüm yolu olduğunu belirtmiştir. Bunun aksine, eğer ülke Avro'da kalarak, fiyatları düşürme yoluna gittiği takdirde bankalara ve dışa karşı olan borçlar Avro olarak kalacağı için, gerçek ekonominin bilançoları tamamen bozulacağını ve bu da devlet dahil tüm kurumları büyük miktarda borçlanmaya sürükleyeceğini dile getirmiştir.

İtalya'nın durumu ise çok daha farklıdır. Çünkü İtalya'yı tartışmak demek, hiç kuşkusuz Euro bölgesinin geleceğini tartışmak demektir. Bu konuda Avrupalı liderlerin sorumluluk alması ve gerekirse "Kamikaze Hükümetler" kurması gerekmektedir. Berlusconi'nin istifa edeceğini ilan etmesi İtalya sorununu çözmeye tek başına yeterli görülmemektedir. Siyasi kaosa izin verilmeden hızlı bir şekilde yeni ve kuvvetli bir hükümetin kurulması piyasalar üzerinde olumlu etki yaratabilir. Ancak Euro bölgesinde sorunun kontrol altına alındığına ilişkin mesajı sorunlu ülkelerin tek başına vermeleri mümkün değildir.

Özetle başta Almanya ve Fransa olmak üzere bilhassa büyük ülkelerin birlik ve kararlılık içinde hareket etmeleri, İtalya'daki krizin daha da derinleşerek tüm Euro bölgesini tehdit etmesini engelleyecek tek yöntemi teşkil etmektedir. Bu nedenle Fransa ve Almanya, Euro'yu kurtarmak için Avrupa Birliği'ne üye diğer ülkelerle ortak bir paydada buluşma çabalarına başlamıştır (USAK, Kasım,2011).

Bu bağlamda geliştirilen stratejilerden bir tanesi, Euro bölgesini daha merkezi hale getirmek olmuştur. Euro bölgesinin ülkeler üzerindeki etkisi çeşitli uzmanlar tarafından dile getirilmiştir. Bu görüşler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Brookings Enstitüsü uzmanı Domenico Lombardi, "Kriz, bize, Avrupa'nın şu anki ekonomik modeliyle ilerlemenin mümkün olmadığını öğretti. Merkezi bir para politikası var ama politikalar üzerinde iyi uygulanmayan gevşek bir koordinasyon söz konusu. Makroekonomi ve yapısal politikalar alanında hiçbir koordinasyon yok," şeklinde bir ifadeye bulunmuştur.

Johns Hopkins Üniversitesi'nden Economist Dan Hamilton'a göre, Yunanistan AB'nin en büyük sorunu ve bu ülke iflas ederse diğer ülkelerin nasıl kurtarılacağı çok ciddi bir konudur. Hamilton, Avrupa Birliği'nin, Yunanistan iflas ederse bundan diğer ülkelerin etkilenmesini istemediğini ve diğer ülkelerin etrafında bir güvenlik duvarı oluşturmaya çalışıldığı yönünde bir yorumda bulunarak esas sorunun Yunanistan olduğunu ve diğer ülkelerin durumunun çok daha iyi olduğu görüşündedir.

Borç içindeki Euro Bölgesi ülkelerinin borçlanma maliyetlerinde ciddi artış görülmektedir. Özellikle İtalya %7'den fazla faiz ödemektedir. Fransa Euro bonoları fikrine sıcak bakarken Almanya mali sıkıntısındaki ülkelere borç vermek istememektedir. Bu tür bono ve tahviller Yunanistan, Portekiz, İtalya ve İspanya gibi ülkelere daha hızlı şekilde ve daha ucuza borçlanma imkanı sağlamaktadır.



Avrupa Parlamentosu Liberal ve Demokrat Grup Başkanı Guy Verhofstadt'a göre, bonolar krizi durdurabilir çünkü bu şekilde İspanya, İtalya, Almanya, Fransa, Belçika ve Avusturya'nın borç sorunu hızla çözülebilir.

Fransa ve Almanya daha fazla mali disiplin olan, daha güçlü bir Avrupa Komisyonu'nun kuralları çiğneyen Euro Bölgesi ülkelerine yaptırım uyguladığı bir sistem istemektedir. CATO Enstitüsü'nden Dan Mitchell böylesine daha merkezi yaklaşımın da bir bedeli olduğunu dile getirerek Avrupa Birliği'nin ekonomisinin ister Brüksel'den yönetilsin, ister ekonomi politikaları Berlin'de oluşturulsun, demokrasinin çok büyük darbe aldığı takdirde, bağımsızlığın tehdit edileceği ve bu nedenle kişi ve ülkelerin kendi davranışlarından sorumlu olduğu fikrinin geçerliliğini yitirmiş olacağı görüşündedir.

5. Mali Sorunun Siyasi Birliğe Etkisi

Bununla birlikte, Avrupa Birliği'nin içinde düştüğü bu “Mali Sorun”, siyasi birliğini de etkilemeye başlamıştır. Şayet “Euro Bölgesi” içindeki “Mali Sorun” çözülmediği takdirde bu durumun sonucu olarak AB'nin dağılması kaçınılmaz olacaktır. Yaşananların neticesi olarak şuanda bu ülkelerin gündemini “Avrupa Birleşik Devletleri” mi olalım yoksa AB'den ayrılalım ve farklı çözüm yolları mı belirleyelim tartışması oluşturmaktadır.

Euro'daki bu çöküş aslında yıllar önce patent kayıtlarında kendini yavaş yavaş göstermeye başlamıştır. 2002 de Avrupa Patent ofisine yapılan başvurular düşüş trendine girmiştir ancak bu durum kimsenin dikkatini çekmemiştir. Yıllar içinde bu grafik hiç değişmeden aşağıya doğru inişini sürdürmeye devam etmiştir. Yeni fikirler ve yeni üretim olmayınca, taze para akışı ve para dolaşımı da süreç içinde hızını kesmiştir.

İrlanda ve Yunanistan'ın batışı, -AB ekonomisine çok katkıları olmadığından- pek fazla etki etmemiştir ancak İspanya, İtalya ve sıradaki Fransa AB ekonomisinin yüzde 60'ı oluşturduğundan etkisi daha büyük olacaktır. İtalya ekonomik olarak çökerse Euro Bölgesi de çökeceğinden, İtalya'ya mecburi olarak 600 Milyar Euro'luk yardım yapılmıştır.

Sorunun çözümü oldukça karmaşıktır. Bu denkleme siyaset de eklenince durum daha da karmaşık bir yapıya dönüşmektedir. Johns Hopkins Üniversitesi'nden Economist Dan Hamilton, Merkel'in politikası hakkında bir değerlendirmede bulunarak, Merkel'in yeni bir koalisyon kurması gerektiğini çünkü partisinin içinde ayaklanmaların olduğunu ayrıca muhalefetin Merkel'e baskı yapmaya başladığı görüşündedir. Alman Başbakanı Merkel'in bir yandan Avrupa'daki ekonomik krizin önüne geçmeye çalışırken, bir yandan da Washington'dan gelen tavsiyeleri değerlendirmeye çalışması nedeniyle Alman siyasetçiler tarafından üç kademeli bir oyun oynayarak entrikalar çevirdiği düşünülmektedir.

500 milyon nüfuslu Avrupa Birliği'nin dünyanın en büyük pazarı ve yatırımcısı olduğunu vurgulayan Dan Hamilton, kaynaklar paylaşırsa birliğin toplu borcun altından kalkabileceğini söylemektedir. Bu durumu Avrupa Birliği liderleri bağımsızlıklarının kaybı olarak mı görecek yoksa kaynakların birleştirilip paylaşılması için bir fırsat olarak mı değerlendireceği konusunda Hamilton, siyasi açıdan zor bir durumun olduğu çünkü bu sorunun yanıtını verecek grubun seçmen kitlesi olduğu görüşündedir (VOA, Aralık, 2011).

Euro Bölgesi'ndeki borç krizi, Hollanda'yı Fransa'ya rağmen Almanya'ya işbirliği konusunda yakınlaştırmaktadır. Hollanda'nın genellikle Almanya'nın rahatça arkasına alabildiği bir ülke olduğunun ve bunun yalnızca ekonomi ile sınırlı olmadığı altını çizen Amsterdam yakınlarındaki Tilburg Üniversitesi'nin finansal ekonomi profesörlerinden



Sylvester Eijffinger, bunun Almanya için iyi bir destek olduğunu, çünkü Almanya'nın tek başına hareket etmek istemediğini belirtmiştir.

Avrupalı liderler 2 yıldan fazla zamandır devam eden finansal krizi kontrol altına alma konusunda sıkıntı çekerken, Hollanda Hükümeti, Kuzey ve Güney Avrupa ülkeleri arasındaki çözüm bulma farkının altını çizercesine, tasarruf ve merkez bankalarının bağımsızlığı konularında Almanya'dan yana taraf almıştır.

Şubat 2010'da da o sıralar Hollanda Başbakanı olan Jan Peter Balkenende, Almanya Başbakanı Angela Merkel'i arayarak IMF'nin Yunanistan'ın fonlama ihtiyaçlarının çözülmesi için yardım etmesi gerektiğini söylemiş; bu plan, önce Avrupa Birliği'ni yetersiz görmekten korkan Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin muhalefetine takılmıştır. Ancak 1 ay sonra AB Liderleri kendilerini IMF'nin kapısında bulmuştur (Bloomberg, Aralık, 2011).

AB'de Euro bölgesindeki borç krizinde IMF kaynaklarına muhtaç olmuştur. Liderler, borç kriziyle mücadele için bankalarının Uluslararası Para Fonu'na (IMF) 200 milyar Euro kredi vermesini kararlaştırmışlardır. AB'deki merkez bankalarının açacağı krediyle Fon, Avrupa'daki borç kriziyle mücadele için cephanesini güçlendirecektir. IMF Başkanı Christine Lagarde, 150 milyar Euro'su Euro Bölgesi'nden olmak üzere AB'deki merkez bankalarının 10 gün içinde açacakları 200 milyar Euro'luk krediyi memnuniyetle karşılamıştır. Avrupa Birliği liderleri borç kriziyle mücadelede acil önlemler kapsamında Avrupa Finansal İstikrar Fonu'nun borç verme kapasitesini Mart 2012'de 500 milyar Euro'ya yükseltme konusunda uzlaşmışlardır. 2013 yılından itibaren Avrupa İstikrar Mekanizması adını alacak fona Almanya'nın itirazı sebebiyle bankacılık lisansı verilmeyecektir (Cekonomist, Aralık,2011).

6. Euro Krizi ve İkili Euro Uygulaması

Euro Bölgesi'nin kuruluş amaçlarından bir diğeri, Avrupa içi ticaretin gelişmesi ve artan ticaretle tüm üye ülkelerin hayat standardının yükseltilmesidir. Ancak Avrupa'nın lokomotifleri olan Almanya ve Fransa'nın ihracatlarının büyük kısmı Avrupa dışı ülkeler yerine Avrupa içine olmuştur. Bu durumda dış ticaret artacağına malların iç dolaşımı artmıştır ve bu da üye ülkeler arasında gözle görülemeyen oranda bir ticaret dengesizliğine neden olmuştur. Yıllar içinde bu dengesizlik giderilemeyecek denli büyük boyutlara ulaşmıştır.

Avrupa'da kullanılan iki "Euro" çeşidi bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi çok çalışıp az tüketen "Kuzey Avrupa Euro'su, diğeri de az çalışıp, çok tüketen "Güney Avrupa Euro"sudur. Kağıt üstünde her ikisinin de aynı olmasına rağmen gerçek hayatta "Euro Bölgesi"ne olan etkileri çok farklıdır. "Güney Avrupa Euro'su kullanan ülkeler "siesta, gece sefası ve kısa mesai yapmak" kültürleri nedeni ile az çalışıp çok tüketme alışkanlıklarını devam ettirmişlerdir. Euro kullanmaya geçmekle birlikte paraları da "Kuzey Avrupa'nın yarattığı ve desteklediği güçlü ve değerli "Euro" olduğu için tüm malları çok ucuza ithal edebilme olanağına kavuşmuşlardır.

Güney Avrupa Ülkeleri'nin bu harcamalara devam ederken aradaki gözle görülemeyen ve elle tutulamayan bu değer farkını yani cari açığı borçlanarak karşılamışlardır. Bu borcun büyük bir kısmını da AB içindeki mali kaynaklardan sağlanmıştır.

Bir devletin, "Milli Geliri"nin büyüme oranı üstünde "reel" faizle borçlanamayacağı realitedir. Borçlandığı takdirde, borç taksitlerini ödeyemez duruma gelir ve borçları KKTC'deki "Faiz Mağdurları" gibi büyümeye başlar. Aynı zamanda ülke içindeki para da,



Milli gelir oranı ile Reel Faiz Borç oranı arasındaki fark kadar yurt dışı borç ödemelerine gitmeye başlar ve ülkede para darlığı nedeniyle ekonomik gerileme neden olur.

Bugün Euro Bölgesi'nde yaşananlar, ödenemeyecek düzeye çıkmış dış borçlardan ve faizlerin tolerans limitlerinin üstünde farklılaşma göstermesinden kaynaklanmaktadır. Artık piyasada, biri güvenilir ve düşük faizli olan “Kuzey Avrupa Euro”su, diğeri de güvenilmeyen ve yüksek faizli olan “Güney Avrupa Euro”su bulunmaktadır. Bunun anlamı “Euro Bölgesi” ve Avrupa'nın para birimi olan “Euro” fiilen bitmiş durumdadır (Kıbrıs Postası, Aralık, 2011).

7. Euro Bölgesine Çin Desteği

Çin'in, AB tahvillerini satın almadığı takdirde Euro bölgesi batacak denli kötü durumdadır ve Çin Euro'nun son can simidi konumunda bulunmaktadır. Çin'in “Euro Bondları” yani AB Tahvillerini satın almadığı takdirde Euro Bölgesi, Kıbrıs Rumlarının AB dönem başkanı olacağı 1 Temmuz 2012'yi göremeyeceği öngörülmektedir.

Çin'in Avrupa Tahvillerini alması, tamamen dünyanın ekonomik liderliğine oynama ve bölgesel stratejisi ile ilgilidir. 21. yüzyılda dev adımlarla büyüme hızına giren Çin'i durdurmak ve dizginlerini ele alabilmek için ABD'nin elinde kalan iki kozdan bir tanesi, dünya petrolünü kontrol altına alarak Çin'in büyüme ve dünya ekonomisine liderlik yapabilmek için gerek duyduğu enerjiyi kendi çıkarları doğrultusunda Çin'e, kendi uygun gördüğü oran ve miktarda vermek olmuştur. Açıkçası ABD, Çin'e istediğini yaptırmayı amaçlamıştır. Doğal olarak Çin'de aynı mantığı farklı yöntemlerle ABD ve AB'ye uygulamaya çalışmaktadır (Kıbrıs Postası, Kasım, 2011).

ABD'nin 1.9 trilyon dolarlık Devlet tahvilini satın alan Çin, ABD ekonomisi üzerinde tam olarak söz sahibi konumuna geçmiştir. ABD devlet tahvillerini değerinden daha düşük bir fiyatla satışa çıkarması durumunda ABD ekonomisini olumsuz etkileyebilir. Bu aşamada, Türkiye'nin ekonomisine güvenip Türk parasına bağlı kalmak en akılcı yol gözüküyor.

Her ne kadar Avrupa Birliği kendi içinde, borç krizi ile mücadele etmek için daha sıkı bir “Mali Birlik” kurmak üzerinde anlaşma sağlayamadıysa da Çin, Avrupa Birliği'ne yatırım yapmak için 3 yüz milyar dolarlık bir fon planlama kararı aldığını açıklamıştır. Çin Merkez Bankası şimdi bu yeni yatırım fonunu yönetmek için bir araç oluşturmayı planlamaktadır. Çin'in Avrupa Birliği tahvillerini satın alma ve Avrupa Birliğine yatırım yapmak kararı, tamamen dünyanın ekonomik liderliğine oynama hedefinden kaynaklanmaktadır. Çin'in bu kararı dünya devletlerine ekonomik gidiş ve yatırım notunu veren uluslararası kuruluşları da harekete geçirmiş ve Avrupa Bankacılık hisselerinin notunu bir kademe yukarı iterek, negatiften nötr'e yükseltmiştir. Yani şimdilik “Kötünün iyisi” notunu vermişlerdir.

8. Euro Krizinin Bir Sonucu Olarak Mali Denetim Uygulaması

Avrupa Birliği'nin Euro Bölgesini korumak için Mali Birlik konusunda bölünmesi, AB'nin saygınlığına azaltmıştır. Mali açıdan güçlü olan İngiltere, kendi ekonomisi üzerinde tek başına söz sahibi olması nedeni ile AB denetimlerini kabul etmemiş ve bu kurumun dışında kalmayı tercih ederek, kendi finansal hizmetler sektörünü AB'nin denetimine bırakmamıştır. Macaristan ise daha evvelden moratoryum ilan etmiş bir devlet olduğundan Mali denetim kabul etmemiştir. İngiltere ve Macaristan'ın dışında geri kalan AB üyesi 25 ülke, Euro Bölgesini korumak için “Katı Bütçe Kuralları”nın kendi ülkelerinde uygulanmasını kabul etmiş, bir başka deyişle egemenliklerinin bir kısmını daha Brüksel'e devretmişlerdir.



İngiltere Başbakanı David Cameron'un, AB Brüksel zirvesinde Euro kurtarma planının dışında kalmasına Fransa ve Almanya tepki göstermiştir. Fransa Mali Piyasaları Denetleme Kurulu Başkanı Jean-Pierre Jouyet, Brüksel'deki zirvede Euro Bölgesi'ni kurtarma planını reddeden İngiltere Başbakanı David Cameron'un, uzun süre Fransız sağının politikaları eleştirilirken aslında İngiliz sağının bu kararlar etkin politikalar uygulamadığını kanıtladığını düşünmektedir ve bu durumun aslında kendileri için olumsuz olduğunu çünkü İngiltere'ye bu kurtarma politikalarında ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, Avrupa Birliği (AB) ve Euro Bölgesi ülkeleri için riskin hala devam etmesi nedeniyle kredi notlarının 2012 yılının ilk çeyreğinde yeniden gözden geçirilebileceğini belirtmiştir (Zaman Ekonomi, Aralık, 2011).

Bununla birlikte Brüksel gelecekte AB üyesi ülkelere yeni vergiler koyma ve bu vergileri tahsil etme hakkına sahip olmuştur. Böylece, AB'nin 25 ülkesine daha sıkı bütçe açığı denetimi ve borçlanma kuralları gelecektir. Bunu Osmanlı dönemindeki "Düyun-u Umumiye"ye, daha doğrusu "Düyun-u Umumiye-i Osmaniye Varidat-ı Muhassasa İdaresi"ne benzetebiliriz. "Düyun-u Umumiye" 1872-1939 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin dış borçlarını denetleyen Avrupalı bir kurumdur. Avrupa Birliği içinde de aynı sistemle işleyen bir kurum oluşturulmasıyla bu kurum 25 Avrupa Birliği üyesi ülkesini mali açıdan denetleyebilecek ve gerektiğinde mali kısıtlamalar uygulayabilecek, gerektiğinde de yeni vergiler getirebilecektir.

Üye ülkeler bu kurumun oluşturulmasıyla, taslak bütçelerini artık AB Komisyonuna, bir başka tanımlamayla da AB Bakanlar Kuruluna göstermek ve onayını almak zorunda olacaklardır. Onay alamayan ülkelere, yardım, kredi, fon, sübvansiyon verilmeyecektir.

Yunanistan bu değişiklikler beraberinde Türkiye'den zeytinyağı, tereyağı veya peynir gibi ürünler satın alıp, etiketini değiştirerek Avrupa Birliğine satamayacak ve üretim sübvansesi alamayacaktır. Kıbrıs Rum ise AB'nin tüm fonlarını yanlış gelir beyan etmek suretiyle kullanamayacaktır. Dolayısıyla Rum ekonomisini maaşlar düşürülmesi, devlet dairelerinde işten çıkarmaların başlaması, 13. maaş ve gereksiz fazla mesai gelirlerinin olmaması ve işsizliğin çalışanların sayısının üçte birine kadar yükselmesi gibi daha kötü günler beklemektedir. Bu durumda birçok Kıbrıslı Rum'un çalışmak için KKTC'ye gelmesi hiç uzak bir olasılık değildir. Zira çalışmak için KKTC'ye gelen Rumların sayısı artmaya başlamıştır (Kıbrıs Postası, Aralık, 2011).

SONUÇ

Euro, 1990'lı yıllarda 2. Dünya Savaşı'ndan olumsuz etkilenen Avrupa ülkelerinin arasında barışın yeniden sağlanması ve üye ülkeler içinde ekonomik kalkınmanın ve büyümenin yeniden sağlanması amacıyla başta ticaretin gelişmesi olmak üzere bir dizi ortak ekonomik ve siyasi politikalar içeren mevzuatlarla oluşturulmuştur.

Ancak zamanla Euro bölgesinin kendi mevzuatlarının kısmen de olsa dışına çıkması ve birlik için ön koşul olan bazı maddelerin görmezlikten gelinerek riskli sayılan kamu borcu ve bütçe açığı yüksek ülkelerin de birliğe dahil edilmeye başlaması Euro bölgesini krize doğru yaklaştırmıştır.

Bugün Euro bölgesi yaşanan bu olumsuz gelişmeler neticesinde dağılma sürecine girmiş ve OECD yılda iki defa hazırlamış olduğu Ekonomik Görünüm raporunun bu yılki ikinci raporunda Euro Bölgesi'nin dağılmasından ilk kez açıkça söz ederek, Euro krizinin dünya ekonomisi için büyük risk oluşturduğunu belirtmiştir. Avrupa'da ciddi bir olumsuz



gelişmenin tüm dünyayı ciddi bir durgunluk içine çekeceğinin vurgulandığı raporda "Bir ya da bir kaç üyenin Euro Bölgesi'nden çıkması halinde Euro ülkelerinin yanında dünya ekonomisi derin bir buhrana gireceği öngörülmüştür.

Ayrıca Euro krizinin diğer gelişmiş ekonomileri de durgunluğa sürüklememesi için bir adım kaldığı ve Avrupalı siyasetçiler, Euro krizinin bütün dünyayı tehdit ettiğinin farkında olarak çözüm için bir adım atmadığı takdirde AB ülkelerinin iflaslar ve servetlerinin imha oluşuyla karşı karşıya kalabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) krizin giderilmesinde daha aktif rol alması istenmiş ve Euro Bölgesi için halen zamanın olduğu ancak siyasetçilerin krizin çözümü için somut adımları bir an evvel atmalılarının gerekliliği vurgulanmıştır. Bununla birlikte Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün Mayıs ayında yayınladığı raporda Türkiye'nin büyüme tahmini %5.3 olarak yer almıştır. Fakat OECD'nin hazırladığı ekonomik görünüm raporuna göre Türkiye'nin 2012 yılında %3 büyüyeceği öngörülmektedir (Cekonomist, Kasım, 2011).

Euro bölgesindeki belirsizlikten kurtuluşun reçetesi, Avrupa Anlaşmalarında Avrupa Birliği Komisyonuna, "Avrupa Birliği Üyesi ülkelere vergi koymak ve vergi toplamak" yetkisini tanyacak değişikliklerin yapılması olarak görülmektedir. Bu değişikliğin üye ülkelerin parlamentolarından geçmesi gerektiği durumda uygulama zaman alacaktır bu durum ise sorunun zamanında çözümünü zorlaştıracaktır.

Geriye kalan çözümlerden bir diğeri de Euro'dan çıkmaktır. Yunanistan Euro'dan çıkarsa, Drahmi tahvilleri çöker ve Yunanistan Merkezi Bankası tahvil satamaz ya da %100 gibi yüksek faizle alıcı bulabilecektir.

Bu süreçte yatırımcının Euro'ya olan güveni de olumsuz etkilenmiş ve yatırımcılar sermayelerini Euro'ya bağlamaktan kaçınmaktadır. Bu durumun başlıca nedeni Avrupalı liderlere olan güvensizlik ve Euro Bölgesi'nde oluşan borç krizini önleyebilecek yetenekte olmamaları izlenimini vermeleridir. Hafta içinde satışa çıkarılan İtalya, İspanya ve Almanya tahvillerine beklenen boyutta alıcı çıkmamış ve yeterli talep olmamıştır.

OECD yani Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün, dünya ekonomisinin ana riskini Euro Bölgesindeki kriz olduğunu açıklaması bir tesadüf değildir. OECD'nin öngörüsüne göre bu kriz evre geçirerek diğer ülkelere de bulaşacaktır. Kısacası şimdiden önlem alınmazsa, Asya ekonomisi ile Latin Amerika ekonomisi ve Şangay Altılısı da bu krizden olumsuz etkilenebilecektir (Cekonomist, Kasım,2011).

KAYNAKÇA

Bloomberg HT, "Avrupalı bankalar Asya varlıklarından çıkabilir", (Aralık,2011),

<http://www.bloomberght.com.tr>.

Bloomberg HT, " Borç krizi Hollanda'yı Almanya'ya yanaştırıyor", (Aralık 2011),

<http://www.bloomberght.com.tr>

Cekonomist, " AB IMF'YE MUHTAÇ OLDU", (Aralık,2011),

<http://www.cekonomist.com>

Cekonomist, "EURO BÖLGESİ DAĞILACAK MI", (Kasım,2011),

<http://www.cekonomist.com>



AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 35 Mart – Nisan 2013

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>



Cekonomist, "YUNANİSTAN NASIL KURTULUR", (Kasım,2011),
<http://www.cekonomist.com>.

Habertürk, "Euro olmazsa, Avrupa savaşı mı?", (Eylül,2011), <http://www.haberturk.com.tr>.

Kıbrıs Postası, "Euro bölgesinin sonu mu (1)", (Kasım,2011), <http://www.kibrispostasi.com>.

Kıbrıs Postası, "Euro bölgesinin sonu mu(2)", (Aralık,2011), <http://www.kibrispostasi.com>.

Kıbrıs Postası, "Euro bölgesinin sonu mu(3)", (Aralık,2011), <http://www.kibrispostasi.com>

Kıbrıs Postası, "Euro Bölgesi ve Çin", (Aralık,2011), <http://www.kibrispostasi.com>.

Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK), "Yunanistan ve İtalya Krizleri: Çanlar Kimin İçin Çalıyor", (Kasım,2011), <http://www.usak.org.tr>.

VOA, "Avrupa'da Borç Krizi Sancıları Devam Ediyor", (Aralık,2011),
<http://www.voanews.com/turkish/news/>.

Zaman Ekonomi, "Yunanistan'dan sonra Kıbrıs Rum kesimi de darboğaza girdi: Rusya'dan 2,5 milyar Euro gelmezse iflas edebiliriz", (Aralık,2011), <http://www.zaman.com.tr>